

AZ ÉGHAJLATVÁLTOZÁS STRATÉGIAI TERVEZÉSÉNEK MAGYARORSZÁGI ÖSSZEFÜGGÉSEI

THE COHERENCE IN THE HUNGARIAN CLIMATE CHANGE STRATEGIC PLANNING

ERDÉLYI DÁNIEL

Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Szent István Egyetem,

Gödöllő, Magyarország

daniel7erdelyi@gmail.com

Összefoglalás

Az éghajlatváltozás okozta negatív hatásokra való felkészüléshez, alkalmazkodáshoz kapcsolódó stratégiai tervezés Magyarországon jelenleg is komoly fejlesztés alatt áll. A Kiotói, a Párizsi Egyezményekben, és az Európai Unió által megalkotott stratégiákban vállalt kötelezettségeinket nemzeti, majd azt megyei és települési szintre lebontott stratégiai dokumentumokban, cselekvési tervekben értelmezzük a hazai lehetőségekhez, kötıtségekhez. Jelen cikk ezen területi szinteken történő stratégiai tervezés végtermékeit mutatja be, illetve elemzi az azok közötti összefüggéseket. Ezek között a legkiemelkedőbbek a stratégiai szintek közötti összefüggésrendszer hiánya, illetve az egyes intézkedésekhez rendelt számszerű célértékek, indikátorok kis száma, területi, akár járási szintű lebontásának elmaradása. A feltárt stratégiai keretrendszer, az egyes területi szinteken folyó stratégiaalkotás kiemelkedő jelentőségű a vidéki térségek fejlesztési irányainak meghatározásához, a helyi életminőség és területi versenyképesség megőrzése érdekében.

Kulcsszavak: éghajlatváltozás, klímastratégia, NÉS

JEL kód: R11

Bevezetés

A földtörténet során a földi éghajlat folyamatos, periodikus változást mutat. Ezen természetes folyamatot az ipari forradalmat követő technológiai fejlődés során kibocsátott üvegházhatású gázok (továbbiakban ÜHG) növekvő koncentrációi alapvetően átalakították. Az embert körbevevő természeti környezet jellemzőinek – havi és éves középhőmérsékleti értékek változásai, a csapadék időbeni és térbeni eloszlása, időjárási extrémítások gyakoriságának növekedése – változásai gyorsuló ütemet mutatnak, mely kihívás elé állítja a földi bioszféra minden elemét, így az embert is (Lakatos et al., 2012).

Az éghajlatváltozás jelensége az 1972-ben a Római Klub által kiadott „a növekedés határai” című jelentés óta egyre szélesebb körű figyelmet kap mind nemzetközi, mind hazai szinten (Hajnal 2006). Az elmúlt közel ötven év egyre gyakoribbá váló extrém időjárási jelenségei, a témát kutató szervezetek által közreadott adatok, előrejelzések fokozódó nyomást helyeznek a politikai döntéshozókra, így az Európai Unióra és Magyarország Kormányára is. Az ENSZ egyezményei és az EU stratégiai irányai alapvetően kijelölték számunkra az éghajlatváltozás kereteit. A nemzetközi klímaváltozás terén tett vállalásaink megvalósításához létrehozott nemzeti stratégiák felülvizsgálata, azok intézkedéseinek megyei és települési lebontása jelenleg kialakítás alatt áll. A tervezés aktualitása kiemelten fontossá teszik azok kritikai vizsgálatát, javaslatok megfogalmazását.

Módszertan

Az éghajlatváltozás és annak hatásai térben és időben változó módon jelennek meg, mely alapvető nehézséget jelent az arra való felkészülésben, stratégiaalkotásban. Jelen cikk a klímaváltozás elleni célkitűzéseket, az azokat rögzítő stratégiai dokumentumokat foglalja össze. Bemutatja a nemzetközi egyezményekben elhatározott cselekvési irányokat, illetve azok település szintre való magyarországi levezethetőségét. A nemzetközi, nemzeti, megyei és települési éghajlatváltozási stratégiák bemutatásával azok tartalma, jelentősége és hiányosságai összevethetővé válnak, melyek segítségével javaslatokat fogalmazok meg. A különböző területi szintekhez kötődő stratégiák, cselekvési tervek közül a legjelentősebbek kerülnek bemutatásra.

A stratégiaalkotás hierarchiai szintjei

Az éghajlatváltozás globális jelenséggént jelentős kihívásként jelenik meg a Föld nemzeti előtt, mely ellen kizárólag összefogással, közös erőfeszítésekkel vehetjük fel a harcot. Az együttműködés tudományos, politikai és gazdasági szinten egyaránt szükséges, melynek célja, hogy az emberiség önmérsékletet, a jelen gazdasági előnyeit a jövő szükségleteinek kielégítésért feláldozni kész magatartást tanúsítson. A helyzet komolyságát fémjelzi, hogy összesen a világ 192 országa (Kiotói Jegyzőkönyvet aláírók száma) kötelezte el magát a klímaváltozás elleni harc terén. Az egyes nemzetek egyeztetései nyomán létrejövő dokumentumok kiemelkedő jelentőségűek, mivel lefektetik a kézzel fogható és számszerűsíthető célokat, indikátorokat, ezáltal szükségessé téve a nemzeti stratégiák, jogszabályok egységesítését. A szubszidiaritás elvének megfelelően a nemzeti szintű vállalások, főbb beavatkozások operatív meg-

valósítása az alacsonyabb területi szinteken – megyei, járási és települési – történik meg, a helyi lehetőségek és akadályok figyelembe vételével.

A nemzetközi szint

Az 1972-től napvilágot látott statisztikai adatok, kutatási eredmények meggyőzték a világ vezetőit, hogy az éghajlatváltozás elleni küzdelem szükségessé teszi az összefogást, ahol közös elhatározással kell az emberiségnek szabályoznia önnön termelését, kibocsátását. Az Egyesült Nemzetek Szervezete tevékenysége nyomán 1992-ben létrejött az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye, mely keretet adott a nemzetközi együttműködésnek. A közös erőfeszítések hatására 1997-ben a Kiotói Jegyzőkönyv ratifikálásával a fejlett országok vállalásokat tettek az ÜHG kibocsátásuk csökkentésének céljára – az EU-15-ök egységesen 8 %-ot az 1990-es értékhez képest (United Nations, 1998, UNFCCC website). 2015-ben a részes felek aláírták a Párizsi Éghajlatváltozási Egyezményt, melynek legfőbb célja *globális átlaghőmérséklet növekedés* (az ipari forradalom előtti értékéhez képest) *2 °C alatt tartása*, a negatív hatásokhoz való *alkalmazkodási képesség növelése*, illetve *alacsonyabb üvegházhatási gáz kibocsátással működő gazdasági modellekre való áttérés* ösztönzése (NRDC 2015, United Nations, 2015). Az Európai Unió jelenlegi 28 országa kivétel nélkül ratifikálta mind a Kiotói Jegyzőkönyvet és a Párizsi Egyezményt is, melyek alapul szolgáltak a Közösség saját éghajlatváltozási stratégiájának kialakításában.

Az Európai Unió döntéshozói elkötelezték az éghajlatváltozás elleni küzdelem terén, így a Párizsi Egyezményben foglalt törekvésen (miszerint a globális átlaghőmérséklet növekedést 2 °C alatt tartanak), illetve a Kiotói Jegyzőkönyvben vállalt 8 % ÜHG kibocsátás csökkentésén túlmenően további vállalásokat tettek, melyeket stratégiai dokumentumokban fektetettek le. Ezek közül a legfontosabbak:

EU 2020 stratégia (2010-ben elfogadva): intelligens növekedés, fenntartható növekedés, inkluzív növekedés hármas stratégiáját fogalmazza meg, melyben a foglalkoztatottság és K+F ráfordítások növelése, szegénység csökkentése, illetve az innovatív, erőforrás hatékony gazdaság fejlesztése a legfőbb stratégiai irányok. Ezen stratégia fontos alapját képezi továbbá a *2020 Energia és Klíma Csomag „20/20/20”* éghajlat-változási/energiaügyi célkitűzései, mely a következőket jelenti:

- az üvegházhatású gázok kibocsátásának 20 %-os csökkentése,
- a teljes energiafogyasztás 20 %-át megújuló energiaforrásokból állítják elő,
- és a teljes elsődleges energiafogyasztás mértékét 20%-kal csökkentik (Európai Bizottság, 2010; Danish Energy Agency, 2015)

Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő megvalósításának ütemterve (2011-ben elfogadva): annak érdekében, hogy a Kiotói és Párizsi referendumok vállalásait 2050-ben is tartani tudja a Közösség, meg kellett vizsgálni, hogy az EU 2020 stratégia fejlesztési irányait kiinduló alapul véve milyen pályát kell bejárnia a EU tagállamoknak. Ennek alapján a következő célkitűzéseket állapították meg 2050-re:

- tagállamok 80%-kal csökkentik a szén-dioxid-kibocsátásukat az 1990-es szinthez képest. Ez gyakorlatilag 2020 és 2050 között évtizedenként 20 százalékpontos csökkenést jelent;
- a villamosenergia termelés és fogyasztás szén-dioxid mentessé tétele, melynek eszköze az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság megvalósítása, megújuló energiaforrások jelentős fejlesztése. A villamosenergiát a termelőktől a fogyasztókig intelligens hálózatok szállítanak;
- műszaki, technológiai innovációk és beruházások támogatnák a következő ágazatok energiafelhasználását, szén-dioxid-kibocsátását: közlekedés és járműipar, mezőgazdasági termelés, ipari ágazatok, épített környezet (Európai Bizottság, 2011).

Az EU 2020 stratégia meghatározó szerepet tölt be az Európai Unió további stratégiáiban, így a vidéki területek fejlesztéséért felelős Vidékfejlesztési Program esetében is. Az éghajlatváltozás elleni küzdelem horizontálisan az EU vidékfejlesztési prioritásaiban is hangsúlyosan megjelenik, az ökoszisztémák helyreállításával, megőrzésével és fejlesztésével, illetve az erőforrás hatékonyság, karbonszegény gazdaság felé való átmenet támogatásával.

Az ENSZ és EU által létrehozott egyezmények, stratégiák egyszerre köteleznek és kiindulópontot adnak Magyarországnak a saját nemzeti szintű stratégiáinak kidolgozására.

Magyarország, országos szint

A nemzetközi egyezmények, Európai Unió által létrehozott stratégiák nyomán hazánkban is elindult az éghajlatváltozással kapcsolatos jogi és stratégiai környezet kialakítása, melynek első lépése 2007. évi LX. törvény „az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye és annak Kiotói Jegyzőkönyve végrehajtási keretrendszeréről” megalkotása volt. A törvény elrendeli a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (továbbiakban NÉS) létrehozását *„az éghajlatváltozással, az azt kiváltó folyamatokkal és a hatásokkal kapcsolatos hazai kutatásokkal, az üvegházhatású gázok hazai kibocsá-*

tásainak csökkentésével és az alkalmazkodással, valamint a hazai hatásokra való felkészüléssel kapcsolatos feladatok, és ezen célok végrehajtásához szükséges eszközök meghatározása érdekében.” (Országgyűlés, 2007, 3. §, (1) bekezdés).

Az első NÉS dokumentum a 2008 és 2025 évek közötti időszakot ölelte fel, három fő cselekvési irányt meghatározva:

- intézkedések az éghajlatváltozást kiváltó gázok kibocsátásának csökkentése, és növekedésének megelőzése érdekében. Az üvegházhatású gázok kibocsátásának mérséklését az összes energiafelhasználás csökkentésével együtt kell megvalósítani, úgy, hogy a termelés és fogyasztás szerkezetének egésze a kevésbé anyag- és energia-igényes irányba változzon;
- a már elkerülhetetlen éghajlatváltozás kedvezőtlen ökológiai és társadalmi-gazdasági hatásai elleni védekezésnek, az éghajlatváltozás következményeihez való alkalmazkodóképességnek a javítása;
- az éghajlatváltozás társadalmi tudatosságának és a klímatudatosságnak az erősítése (Országgyűlés, 2008).

Az első stratégia óta megváltozott jogszabályi háttér, társadalmi-gazdasági feltételek a NÉS megújítását sürgették. A NÉS-1 stratégiai dokumentumként 2013-ban esett át egy stratégiai környezeti vizsgálaton, mely során javaslatokat, új irányokat határoztak meg a stratégiaalkotásban. A NÉS-2 dokumentum 2015-ben került benyújtásra az Országgyűlés számára (Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, 2017).

A NÉS-2 kiter az éghajlatváltozást kiváltó folyamatokra, a hatásokkal kapcsolatos hazai kutatások eredményeire. Meghatározza az üvegházhatású gázok hazai kibocsátásainak csökkentésével, az éghajlatváltozás hazai hatásaihoz való alkalmazkodással, valamint a hazai hatásokra való felkészüléssel kapcsolatos feladatokat. A Stratégia bemutatja a célok végrehajtásához szükséges eszközöket, valamint meghatározásra kerültek a rövid, közép és hosszú időtávra vonatkozó cselekvési irányok. A megújított Stratégia részét képezi három, önállóan is értelmezhető részstratégia:

- az éghajlatváltozás várható magyarországi hatásainak, természeti és társadalmi-gazdasági következményeinek, valamint az ökoszisztémák és az ágazatok éghajlati sérülékenységének értékelését tartalmazó *Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia* (továbbiakban NAS);
- a lehetséges üvegházgáz-kibocsátás csökkentési pályákat, valamint a kibocsátás-csökkentés hazai lehetőségeit, céljait és eszközeit felvázoló *Hazai Dekarbonizációs Útiter*v (továbbiakban HDÚ);

- a rugalmas alkalmazkodás, azaz az összehangolt, a kockázatoknak elébe menő felkészülés lehetőségének megteremtését szolgáló *Éghajlati Szemléletformálási Program* (Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, 2017).

A NÉS-2 végrehajtásának első és legfontosabb lépése az első Éghajlatváltozási Cselekvési Terv kidolgozása, majd az annak keretében megfogalmazott feladatok végrehajtása. A Cselekvési Terv a HDÚ, NAS és az Éghajlatváltozási Szemléletformálási Program részstratégiákat intézkedések szintjére bontják le. Az első Cselekvési Terv, mint ahogy ez a NÉS-1 esetében is történt, felülvizsgálat alatt áll, melyet egy társadalmi egyeztetés követ.

A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia és az Éghajlatváltozási Cselekvési Terv dokumentumok kidolgozásának, felülvizsgálatának és megújításának ütemezése az 1. táblázat szerint alakul:

7. táblázat: a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia és az Éghajlatváltozási Cselekvési Terv stratégiai tervezésének ütemterve 2017-2031

Feladat	2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023		2024		2025		2026		2027		2028		2029		2030		2031	
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
NÉS-2 elfogadás																														
I. ÉCsT kidolgozás																														
I. ÉCsT végrehajtás																														
NÉS-2 I. ütemezett felülvizsgálat																														
II. ÉCsT kidolgozás																														
II. ÉCsT végrehajtás																														
III. ÉCsT kidolgozás																														
III. ÉCsT végrehajtás																														
NÉS-2 közbeső értékelés és II. ütemezett felülvizsgálat																														
IV. ÉCsT kidolgozás																														
IV. ÉCsT végrehajtás																														
NÉS-2 III. ütemezett értékelés és felülvizsgálat																														
V. ÉCsT kidolgozás																														
V. ÉCsT végrehajtás																														
NÉS-2 ex-post értékelés																														
NÉS-2 megújítása																														

Forrás: Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, 2017, pp. 206.

A táblázatból látható, hogy a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia és az Éghajlatváltozási Cselekvési tervek egymásra épülően, hároméves ciklusokban készülnek, valósulnak meg. Minden dokumentum kialakításakor, majd a végrehajtásának utolsó évében felülvizsgálatra kerül.

A NÉS-2 és az Éghajlatváltozási Cselekvési Terv dokumentumok alapvetően határozzák meg az éghajlatváltozás elleni küzdelem hazai kereteit. Emellett viszont

szükség van megyei, illetve települési stratégiai dokumentumokra, melyek képesek számba venni a helyi adottságokat, korlátokat, ezáltal pontosítva az intézkedések tartalmát, biztosítva azok megvalósulását.

Magyarország horizontális stratégiáiban is megjelenik az éghajlatváltozás elleni küzdelem igénye, a negatív hatásokra való felkészülés, beavatkozások megfogalmazása. A vidékfejlesztés területén a Nemzeti Vidékstratégia 2012-2020 dokumentum, illetve annak végrehajtásáról szóló Darányi Ignác Terv fogalmazza meg a vidéki területeket érintő negatív hatásokat, szükséges beavatkozási területeket, melyek a következők: gén- és biodiverzitás megőrzése, környezetbiztonság, természeti értékek, területek és ökoszisztéma szolgáltatások védelme (Videkfejlesztési Minisztérium 2012a, Vidékfejlesztési Minisztérium 2012b).

Megyei szint

Az éghajlatváltozás elleni küzdelem szervezeti kereteinek kialakítása megyei szinten a 2016 év vége – 2018 áprilisig tartó időszakában zajlik, a „KEHOP-1.2.0-15 - Klímastratégiák kidolgozásához kapcsolódó módszertan- és kapacitásfejlesztés, valamint szemléletformálás” című pályázat segítségével. Ezen konstrukció keretén belül a megyei önkormányzatok 100%-ban támogatott Európai Uniói forráshoz juthatnak egy, a klímaváltozás témaköréről folytatott párbeszéd és erőfeszítések összpontosításáért létrehozott *platform*, illetve egy klímastratégia kialakítása céljából.

A megyei platformok munkájának célja:

- *Információátadás* – klímaváltozással kapcsolatos hírek, fejlesztési lehetőségek összegyűjtése, eljuttatása a tagoknak;
- *Jó gyakorlatok felmérése és összehangolása* a klímaváltozás mérséklése és az alkalmazkodás érdekében;
- *Online szaktanácsadás* (Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, 2016).

A platform szervezet rendezvényeket tart kettős céllal, egyrészt az éghajlatváltozással kapcsolatos aktualitásokról, a megyei tervezés lépéseiről informál, másrészt a résztvevő szakmai szervezetek, szakértők véleményét, javaslatait, kritikáit becsatornázza a tervezési folyamatba. A megbeszélések, szakmai egyeztetések információtartalma, illetve a Nemzeti Alkalmazkodási Központ által meghatározott módszertan keretei alapján készülnek el a megyei klímastratégiák első, egyeztetési változatai, melyek ezt követően egy társadalmi egyeztetésen mennek keresztül. Ennek során a stratégia pontjaihoz bárki hozzászólhat, a visszajelzéseket a tervezőknek kell felülvizsgálniuk, szükség esetén módosításokat kell végrehajtaniuk.

Jelenleg a klímastratégiák jellemzően kialakítás alatt állnak, egyedül Bács-Kiskun, Heves és Tolna megye esetében készült el az első verziói a dokumentumoknak, melyek társadalmi egyeztetés alatt állnak. Ezen egyeztetési változatú klímastratégiák közös elemei a következők:

- felméri az éghajlatváltozással érintett természeti adottságokat, társadalmi helyzetképet, gazdasági ágakat, ezáltal kijelölve a beavatkozás területeit, védendő értékeket;
- összegzik azon nemzeti stratégiákat, melyhez szorosan kapcsolódnak. Ezek közül a legfontosabbak: Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió, Országos Területrendezési Terv, Nemzeti Fenntartható Fejlődés Stratégia, NÉS-1 és NÉS-2, Nemzeti Energiastratégia 2030, Nemzeti Épületenergetikai Stratégia, Magyarország Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Terve 2020, Energia- és klímatudatossági Szemléletformálási Cselekvési Terv, Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia, Nemzeti Vidékstratégia, Nemzeti Környezetvédelmi Program;
- figyelembe veszik a megyei stratégiákat, mint a megyei Területfejlesztési Konceptiókat, megyei Területfejlesztési Programokat, megyei Területrendezési Terveket, megyei Turizmusfejlesztési Terveket, Foglalkoztatási és Gazdaságfejlesztési Stratégiákat, illetve a már elkészült települési klímastratégiákat;
- a NÉS részstratégiáiban és az Éghajlatváltozási Cselekvési Tervben meghatározott irányokat, intézkedéseket megyei szinten szétbontják a helyi adottságokhoz igazítják.
- azonosítják a finanszírozás lehetséges forrásait (MEGÉRTI, 2017; Heves M. Önk. Hiv. - Tender Assistance Kft., 2017; Váradi et al., 2017).

Települési szint

A klímaváltozás jelentőségének és lehetséges negatív következményeinek tudatában néhány hazai település szükségét érezte, hogy települési szintű stratégiát dolgozzon ki. Ezen települések között található Eger (2012)¹, Tatabánya (2007), Szekszárd (2010), Vonyarcvashegy (2009) és Budapest XIII. kerülete (2011). A négy település és az egy kerület klímastratégiáit a következőképp lehet jellemezni:

¹ A zárójelben található évszámok a települési klímastratégiák elfogadásának időpontját jelölik.

Közös vonások

- a stratégiák az aktuális nemzetközi jelentéseket, adatokat, egyezményeket veszik alapul, melyek alátámasztják azok jelentőségét és szükségszerűségét;
- alapelveket, eszközöket és célokat határoznak meg az éghajlatváltozás terén;
- mindegyik dokumentumban megtalálható a kibocsátás-csökkentés (mitigáció)-alkalmazkodás-szemléletformálás csoportosítás, szemlélet;
- alapvetően a helyi adottságokra építik az intézkedéseket, beavatkozásokat.

Eltérő vonások

- mivel egységes módszertan nem állt rendelkezésre, így igen széles skálán mozognak a dokumentumok kidolgozottság, részletesség szempontjából;
- a stratégiák megfogalmazzák eszközöket, intézkedéseket, de nem minden esetben kapcsolnak hozzá felelőst/felelősöket, illetve indikátorokat, határidőket.

Az említett települések klímastratégiáinak dátuma rámutat, hogy keletkezésük időpontjában a NÉS-1 stratégia volt az irányadó, sem annak a felülvizsgálata, sem a jelenleg készülőben lévő megyei dokumentumok nem álltak rendelkezésre. A települések, illetve a közreműködő szervezetek által kialakított klímastratégiák egységes módszertan, előírás hiányában csupán kis mértékben kapcsolódnak a NÉS-1 stratégiához (Bp. XIII. ker. Önk., 2011; ENERGIAKLUB, 2012; MTA Szoc. KI, 2007; Vonyarcvashegy Nagyk. Önk., 2009; Zöldtárs Környezetv. A., 2010).

Következtetések, javaslatok - A stratégiai szintek közötti összefüggések

A bemutatott klímastratégiák rámutatnak, hogy a nemzeti szinttől a településekig a stratégiai tervezés egyre alacsonyabb területi egységeket vesz célba. Az egyes területi szintek dokumentumai eltérő funkciót töltenek be. Míg a nemzeti szintű NÉS és Éghajlatváltozási Cselekvési tervek a nemzetközi egyezményekben, illetve önként vállalt kötelezettségeket, fejlesztési irányokat értelmezik magyarországi keretek között, addig a megyei és települési dokumentumok sokkal inkább alulról építkezve, a helyi adottságokat szem előtt tartva javasolnak intézkedési, beavatkozási területeket. Elmondható, hogy az egyes területi szintek stratégiai között összefüggérendszer, a nemzeti szintű intézkedések, indikátorok területi lebontása jelenleg nem megoldott. A dokumentumok közötti konzisztencia és koherencia hiánya komolyan veszélyezteti azok megvalósulását.

A „gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan” szemlélet kiválóan alkalmazható lehetne ezen stratégia-rendszer esetében, ahol a NÉS és a Cselekvési Terv meghatározza az ország számára teljesítendő sarokszámokat, indikátorokat, melyet a megyei (és települési) stratégiák a helyi természeti, társadalmi és gazdasági adottságok figyelembe vételével bontanak szét. Ezért javasolt a NÉS következő felülvizsgálatakor, az Éghajlatváltozási Cselekvési Terv megalkotásakor, illetve a megyei klímastratégiák létrehozásakor/társadalmi egyeztetésekor az egyes ágazatokban, területeken ezen értékek meghatározása, pontosítása.

A megyei éghajlatváltozási platformok, klímastratégiák esetében negatívumként jelenik meg a közigazgatási határokon való gondolkodás, ahol az együttműködések és javasolt intézkedések a megyehatárokon belül maradnak. Ezzel ellentétben Magyarország tájai, természeti egységei gyakran túlnyúlnak a közigazgatási határokon, így ezen esetekben javasolt a platformok, stratégiaalkotók közötti kooperáció erősítése.

A klímaváltozás magyarországi hatásai, az azokra való felkészülés esetében kiemelkedően fontos hazai kutatások, együttműködések létrehozása, működtetése, mivel a globális hatások lokális megjelenéseit csak a helyi adottságok figyelembe vételével lehet eredményesen vizsgálni. Jelen cikk a hazai klímaadaptáció, az éghajlatváltozás negatív következményeire való felkészülés, alkalmazkodás lehetőségeit vizsgáló kutatás részeként jött létre. Célja, hogy bemutassa az egyes területi szintek beavatkozásait meghatározó stratégiai rendszert.

Összeségében elmondható, hogy az éghajlatváltozás stratégiai rendszere Magyarországon folyamatos kialakítás és felülvizsgálat alatt áll, ezzel ösztönözve az egyes területi szintek döntéshozóit a közös gondolkodásra és cselekvésre. A megfogalmazott javaslatok segítséget nyújthatnak a stratégiai tervezés fejlesztésére, az egyes dokumentumok új irányainak meghatározására.

Irodalomjegyzék

- Budapest XIII. kerület Önkormányzata (2011): *Budapest XIII. kerület klímastratégiája*. Budapest. Budapest: XIII. kerület Önkormányzata, 36 p.
- Danish Energy Agency (2015): *Energy and Climate Policies beyond 2020 in Europe*. Koppenhága: Danish Energy Agency, 50 p.
- ENERGIAKLUB Szakpolitikai Intézet és Módszertani Központ (2012). *Eger Megyei Jogú Város Éghajlatváltozási Stratégiája*. Eger: Eger Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala, 208 p.

- Európai Bizottság (2010): *EURÓPA 2020 - Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája*. Brüsszel: Európai Bizottság, 38 p.
- Európai Bizottság (2011): *Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő megvalósításának ütemterve*. Brüsszel: Európai Bizottság, 17 p.
- Hajnal K. (2006): A fenntartható fejlődés elméleti kérdései és alkalmazása a településfejlesztésben. Doktori disszertáció, Pécs: PTE TTK Földrajzi Intézet, 184 p.
- Heves Megyei Önkormányzati Hivatal - Tender Assistance Kft. (2017): *HEVES MEGYE KLÍMASTRATÉGIÁJA*. Eger: Heves Megyei Önkormányzati Hivatal, 207 p.
- Lakatos M. et al. (2012): *Éghajlati szélsőségek változásai Magyarországon: közelmúlt és jövő*. Budapest: Országos Meteorológiai Szolgálat, 11 p.
- MEGÉRTI Magyar Energetikai Gazdaságtervezési és Értékelési Tanácsadó Iroda Kft. (2017): *BÁCS-KISKUN MEGYE KLÍMASTRATÉGIA 2018-2030, kitekintéssel 2050-ig*. Kecskemét: Bács-Kiskun Megyei Önkormányzati Hivatal, 168 p.
- MTA Szociológiai Kutatóintézet (2007): *Tatabány klímabarát település, Települési Klímastratégia*. Tatabánya: MTA SZK, 33 p.
- Nemzeti Fejlesztési Minisztérium (2016): *KEHOP-1.2.0 - Klímastratégiák kidolgozásához kapcsolódó módszertan- és kapacitásfejlesztés, valamint szemléletformálás*. Budapest: NFM, 34 p.
- Nemzeti Fejlesztési Minisztérium (2017): *második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiáról*. Budapest: Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, 219 p.
- NRDC (2015): *The Paris Agreement on Climate Change*. NRDC, New York, 4 p.
- Országgyűlés (2007): *2007. évi LX. törvény az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye és annak Kiotói Jegyzőkönyve végrehajtási keretrendszeréről*. Budapest: Országgyűlés, 9 p.
- Országgyűlés (2008): *29/2008. (III. 20.) OGY határozat a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiáról*. Budapest: Országgyűlés, 114 p.
- United Nations (1998): *Kyoto protocol to the United Nations framework convention on climate change*. New York: United Nations, 20 p.
- United Nations (2015): *Adaptation of the Paris Agreement*. Párizs, United Nations, 32 p.
- Várad Z. et al. (2017): *Tolna Megyei Klímastratégia*. Szekszárd-Budapest: Tolna Megyei Önkormányzat, 144 p.

- Vidékfejlesztési Minisztérium (2012) a: Nemzeti Vidékstratégia 2012 – 2020. Vidékfejlesztési Minisztérium, Budapest, 126 p.
- Vidékfejlesztési Minisztérium (2012) b: Darányi Ignác Terv. Vidékfejlesztési Minisztérium, Budapest, 35 p.
- Vonyarcvashegy Nagyközség Önkormányzata (2009): *Vonyarcvashegy Nagyközség Önkormányzata Települési Klímastratégiája*. Vonyarcvashegy, Vonyarcvashegy Nagyközség Önkormányzata, 16 p.
- Zöldtárs Környezetvédelmi Alapítvány (2010): *Szekszárd: A klímabarát település, Települési Klímastratégia*. Szekszárd: Zöldtárs Környezetvédelmi Alapítvány, 37 p.

Internetes források

UNFCCC website: http://unfccc.int/kyoto_protocol/status_of_ratification/items/2613.php

A letöltés utolsó időpontja: 2017.12.16

Abstract

The climate change oriented strategic planning is under constant development in Hungary. The obligations of the Kyoto Protocol and Paris Agreement, the strategies of the European Union are adapted to the national opportunities and limitations in the national, regional and local climate documents and action plans. This article presents the final products of the different regional strategic planning and analyses the overall context between them. The results indicated the lack of coherency amid the documents and the few number of indicator, the lacking regional distribution.

Keywords: climate change, climate strategy, National Climate Change Strategy